

Brychko A.M.

Candidate of Economic Sciences

Sumy National Agrarian University, Ukraine

**RAISING ADAPTATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES TO
THE TERMS OF GLOBALIZATION USING INSTRUMENTS OF QUALITY
MANAGEMENT**

Бричко А.М.

к.е.н.

Сумський національний аграрний університет, Україна

**ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ АДАПТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ
ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

There are a number of obstacles in increasing the competitiveness of agricultural enterprises, which could be achieved through product differentiation. Enterprises should increase their own level of adaptation to the conditions of globalization. Management of the enterprise should form a strategy of market behavior in new economic conditions. Agricultural enterprises have different potential for adaptation their activities to the concept of total quality management. Through the formation and implementation of the mechanism of adaptive behavior of agricultural enterprises is possible gradually increase their level of competitiveness.

Keywords: *adaptation, the conditions of globalization, quality products, agricultural enterprises diversification.*

Існує низка перешкод, що заважає підвищенню рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, яке могло б бути досягнуте за допомогою диференціації товарів. Підприємства повинні збільшити рівень власної адаптації до умов глобалізації. Керівництво підприємства має сформуванати стратегію ринкової поведінки в нових економічних умовах. Сільськогосподарські підприємства мають різний потенціал для адаптації своєї діяльності до концепції загального управління якістю. Через формування і реалізацію механізму адаптивної поведінки сільськогосподарських підприємств можливе поступове збільшення рівня їх конкурентоспроможності.

Ключові слова: *адаптація, умови глобалізації, якість продукції, сільськогосподарські підприємства, диверсифікація.*

Вітчизняні сільськогосподарські підприємства здійснюють свою діяльність в умовах інтенсивної конкуренції. Глобалізація змушує підприємства адаптуватись до її умов, розвиватись підвищуючи ефективність виробництва і конкурентоспроможність продукції; диверсифікувати виробництво, змінювати асортимент продукції, її обсяги та якість для розвитку зовнішньої торгівлі; адаптуватись до світових стандартів.

На нашу думку, метою адаптації підприємств до умов глобалізації є досягнення соціально-економічного, науково-інноваційного, техніко-технологічного розвитку на достатньому рівні в умовах конкуренції, яка є гнучким механізмом, що миттєво реагує на будь-які ринкові зміни та забезпечує ефективність розвитку економіки. Мінлива економічна ситуація в країні ускладнює умови діяльності підприємств, вимагає використовувати економічні механізми адаптації, які б дозволяли швидко та гнучко реагувати на зміни конкурентного середовища. Так як підприємства знаходяться у постійному русі, розробка заходів підвищення рівня адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації за допомогою інструментів управління якістю є актуальним і необхідним при загальній неурівноваженості підприємств, нестабільності економічної системи країни, наслідках глобальної кризи.

Нами були виділені складові, які забезпечують адаптацію сільськогосподарських підприємств за основними напрямками: організаційно-економічний (структурна трансформація аграрного сектору, диверсифікація виробництва; концентрація виробництва, кооперація виробництва; спеціалізація–кластеризація; державне регулювання; розвиток міжнародної торгівлі; інтеграційні процеси; техніко-технологічний (інновації в технологіях виробництва, інновації в культурне землеробство, узгодженість світовим техніко-технологічним стандартам, якість продукції за екологічними, технічно-технологічними умовами); управлінський (інформаційне забезпечення; міжнародний аудит; стандарти обліку і звіти; контролінг; логістика); екологічний, соціальний [2, с. 111-116].

При розгляді техніко-технологічної складової механізму адаптації не можемо звернути увагу на проблему якості продукції. Вагомою складовою підвищення конкурентоспроможності продукції сільського господарства є підвищення якості. Якість продукції – головний, але не єдиний фактор, тому що основною умовою конкурентоспроможності є збір якісної інформації тих елементів, які впливають на його конкурентоспроможність. Система управління якістю відповідає за план діяльності підприємства, який спрямований на розробку і впровадження комплексного підходу щодо забезпечення та підвищення якості продукції основних процесів, що на ньому виконуються [5, с. 17-21].

Досягнення необхідного рівня якості продукції вимагає безупинного навчання, підвищення кваліфікації спеціалістів, удосконалення обладнання, запровадження інноваційної техніки й технології, зниження витрат виробництва. Впровадження науково-інноваційної діяльності є способом вирішення цих питань, що допоможе повністю змінити не тільки сутність і результати виробничих процесів в аграрному секторі, але й умови існування суспільства в цілому. Розвиток інновацій в технології виробництва продукції при виході сільськогосподарських підприємств на закордонні ринки є основою подолання кризової ситуації у виробничій діяльності підприємств. Без інновацій в цій сфері не можливо вирощувати якісну та екологічно чисту продукцію на родючих та відповідаючих міжнародним стандартам ґрунтах [1, с. 75-81].

Нестача інвестиційних ресурсів перешкоджає підвищенню рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, який можливо було б досягти за допомогою диференціації товарів. Для здійснення диференціації необхідні значні фінансові вкладення в науково-дослідні роботи, в перепідготовку кадрів, тобто управлінську складову тощо, необхідна підтримка держави. В іншому випадку це може негативно вплинути на розвиток вітчизняної економіки в умовах глобалізації [3, с. 27-33].

Сільськогосподарська діяльність знаходиться в постійній залежності від зовнішнього середовища, адже якість продукції напряду залежить від сировини з якої будуть вирощувати продукцію, відповідно і буде мати різну здатність до адаптації в умовах глобалізації [4, с. 48].

У свою чергу, система реакції сільськогосподарського підприємства на процеси, що відбуваються в зовнішньому середовищі веде до внутрішніх змін: в існуючих і розробці нових бізнес-процесів, диверсифікації виробництва та диференціації товарів, організації перенавчання персоналу, зміни організаційних структур тощо. Керівництво підприємства має сформувати стратегію своєї ринкової поведінки в нових економічних умовах, що мають тенденцію до подальших змін. Необхідно звертати увагу на адаптивну поведінку сільськогосподарських підприємств, що представляє собою механізми, які використовуються підприємством для пристосування до динамічних змін зовнішнього середовища за допомогою прийняття та реалізації адекватних цим змінам управлінських рішень. В економічній науці існує поділ адаптивної поведінки на пасивну і активну. Під пасивною поведінкою розуміють відповідь системи на постійно змінюване середовище, а під активною навпаки – як система впливає на середовище.

Усі сільськогосподарські підприємства повинні задіяти наступні компоненти функціонування підприємства, щоб визначити рівень адаптації до умов глобалізації: забезпеченість достатнього рівня гнучкості виробництва і системи управління на підприємстві; забезпеченість необхідними видами ресурсів, включаючи інвестиційні; систему мотивації до виконання якісної роботи усіма підрозділами підприємства; науково-виробничий потенціал; забезпечення необхідного рівня наукової, інформаційної, правової та методичної оснащеності.

В умовах глобалізації підприємства повинні вибрати для себе стратегію поведінки, що буде сприяти подальшій адаптації. Одним із ключових моментів, що в подальшому впливають на управління якістю є фінансова стійкість підприємства. Сільськогосподарські підприємства повинні мати доступ до всіх

видів ресурсів, необхідних для відтворення продукції максимально високої якості. З метою забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств необхідний постійний контроль за якістю продукції. Для підвищення ефективності функціонування сільськогосподарського підприємства та застосування механізму управлінням якістю необхідно дотримуватись наступних принципів:

- орієнтація на споживача – чітке виконання потреб споживачів, орієнтація якості продукції на вимоги споживачів;
- велика увага приділена управлінню – забезпечення єдиних цілей керівництвом, пріоритетів їх досягнення та напрямів діяльності підприємства, досягнення максимальної продуктивності праці та задоволення потреб споживачів, стратегічне планування якості продукції;
- системний підхід до управління – прагнення до об'єднання процесів створення продукції, що дозволяють оцінити її якість, можливість застосування взаємозв'язку із споживачем, що забезпечує виконання планування якості продукції;
- постійне поліпшення – проведення робіт по підвищенню якості продукції та покращенню сервісу супроводжується участю керівництва в цьому процесі і забезпечується усіма необхідними ресурсами, які необхідні для реалізації поставлених цілей;
- підхід до прийняття рішень, заснований на фактах – використання достовірної інформації, здійснення аналізу пропозицій, що надходять від робітників підприємства та направлені на зниження витрат на виробництво продукції, підвищення продуктивності праці;
- мінімізація втрат, пов'язаних з неякісною роботою, тощо.

Для того, щоб сільськогосподарське підприємство з успіхом реалізувало адаптивну поведінку спрямовану на поліпшення управління якості продукції на ринку необхідне впровадження ряду заходів спрямованих на підвищення рівня адаптації: підвищувати рівень якості та конкурентоспроможності продукції, бенчмаркінг, здійснювати моніторинг ефективності витрат виробничих

ресурсів, створювати систему мотивації працівників та здійснювати ефективне управління ними, розробляти і впроваджувати інноваційні технології, здійснювати пошук інвестицій для забезпечення їх реалізації, формування систему безпеки на підприємстві.

Таким чином, можна зробити висновки, що використання основних інструментів концепції загального управління якістю дозволяє спростити процес адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації і забезпечити необхідний рівень конкурентоспроможності на ринку.

Література:

1. Бричко А.М. Концептуальні установи до вивчення процесів адаптації функціонування аграрних підприємств до зовнішньоекономічного середовища / А.М. Бричко // Економічний простір: [зб. наук. праць]. - Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – № 28/2. - С. 75-81.

2. Бричко А.М. Механізм адаптації сільськогосподарських підприємств до умов глобалізації / А.М. Бричко // «Актуальні питання обліку, аудиту та оподаткування сільськогосподарських підприємств»: [колективна монографія за ред. проф. О. П. Славкової]. - Суми: Сумський національний аграрний університет, 2015. – С. 111-116.

3. Власюк С.А. Сучасні тенденції інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств / А.С. Власенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. - Серія «Фінанси і кредит». – Суми, 2010.- № 2. – С. 27-33.

4. Жаліло Я.А. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / [Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська, А. П. Павлюк [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – С. 48.

5. Багаутдинова Н.К. Формирование системы менеджмента качества / Н.К. Багаутдинова // Проблемы теории и практики управления. – 2006. - №1. – С. 17 - 21.